

Funksjonskartlegging

Funksjonskartlegging er en viktig del av FASD utredningen (Bower et al., 2017; Broccia, 2021), særlig ved utforming av tilretteleggingstiltak.

Det mest brukte verktøyet, både i Norge og internasjonalt, er **Vineland Adaptive Behavior Scales (Vineland)**.

Vineland har vært brukt i mer enn 30 år og er et av de internasjonalt mest brukte og anerkjente verktøyene for vurdering av adaptiv fungering. Det er et individuelt administrert verktøy som brukes ved mistanke om intellektuelle, utviklingsmessige eller andre funksjonsnedsettelse. Funksjonsnedsettelse kan også forekomme hos personer med store rusproblemer og/eller psykiske lidelser, uavhengig av evnenivå.

Hos voksne kartlegger man en persons adaptive atferd innen tre hovedkategorier: Kommunikasjon, Dagliglivets ferdigheter og Sosiale ferdigheter.

Pasienter med FASD kan ofte ha store vanskeligheter med praktisk fungering i hverdagen. Vi har derfor valgt å gjøre Vineland II intervju som en del av utredningen. Det kan ofte være hensiktsmessig å gjøre intervjuet med pasienten selv i tillegg til en foresatt/nærperson. Dette kan gi nyttig informasjon om hvordan pasienten selv opplever egne hverdagsferdigheter.

Vineland II har kun normer opp til 21:11 år, så dette må tas med i vurderingen. For enkelte funksjonsområder er det grunn til å forvente utvikling utover 22 år. Det er nylig utkommet en revidert versjon - Vineland-3 - med normer som går opp til 26 år.

Adaptive Behavior Assessment System, Third Edition - ABAS-3, Voksenskjema 16-89 år, kan også være aktuell å bruke i kartlegging av en pasients fungering i hverdagen. Denne har skandinaviske normer opp til 22 år og amerikanske normer opp til 89 år. ABAS-3 måler kommunikasjon, samfunnsdeltakelse, funksjonelle skoleferdigheter, daglige hjemmeaktiviteter, helse og sikkerhet, fritid, egenomsorg, egenledelse, sosial fungering og arbeid.

Kartleggingen kan brukes ved vurdering av voksne pasienter, og kan benyttes som selvutfylling eller som intervju med personen selv, foreldre, ektefelle/partner, søsken, venn, lærer, sjef eller annen omsorgsperson.

En annen aktuell funksjonsvurdering er **Behavior Rating Inventory of Executive Function – Adult Version - BRIEF-A**. Denne kartlegger egenledelsesegenskaper (eksekutive funksjoner) hos pasienten, som er viktig for å fungere godt i hverdagen. Dette finnes både som selvutfyllingsskjema og komparentskjema.

Det gjøres oppmerksom på at denne type intervjuer/kartlegginger er å anse som supplement til utredningen, både for å vurdere aktuell fungering og for å utarbeide nyttige tiltak overfor pasienten.

Nyttige referanser og linker:

Bower, C., Elliott, E. J., Zimmet, M., Doorey, J., Wilkins, A., Russell, V., . . . Watkins, R. (2017). Australian guide to the diagnosis of foetal alcohol spectrum disorder: A summary. *Journal of Paediatrics and Child Health*, 53(10), 1021-1023. doi: 10.1111/jpc.13625

Broccia, M. (2021). *Fetal Alcohol Spectrum Disorders*. Hentet fra http://paediatrici.dk/images/dokumenter/Retningslinjer_2021/DPS_FASD_Retningslinje_01.2021-komprimeret.pdf.

Hogrefe. (2020). ABAS-3, norsk versjon. Hentet fra <https://hogrefe.no/no/info/abas-3/>

Hogrefe (2005). BRIEF-A, norsk versjon. Hentet fra <https://hogrefe.no/images/normal/brief-a.jpg>

Pearson. (2011). Vineland II, norsk versjon. Hentet fra <https://www.pearsonclinical.no/vineland-ii>

Regional Kompetansetjeneste Medfødte Ruskskader Helse Sør-Øst. Hentet fra https://sshf.no/seksjon/medf%C3%B8dteruskskader/Documents/Prosedyre%20Utredning%20FASD%20revidert%202019_REVIDERT.pdf